

تأثیر حجاب بر بهبود وظایف اجتماعی زنان با تکیه بر دیدگاه مقام معظم رهبری علیه السلام

شهربانو سپاهی*

چکیده

آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام، حجاب را مسئله‌ای ارزشی دانسته که علاوه بر اینکه جایگاه زن را در امور فردی تعالی بخشیده امور اجتماعی و حضور اجتماعی زنان را تحت تأثیر خود قرار داده است. بر همین اساس ایشان در بیانات مختلف به تبیین دیدگاه منطقی و عقلانی اسلام درباره ابعاد مختلف حضور زن در خانواده و فعالیت نامحدود آنان در اجتماع، سیاست و مدیریت‌های سطوح گوناگون پرداخته است. پوشش بانوان با خودکنترلی، عزتمندی و تکریم شخصیت بانوان زمینه ارتقای اخلاقی و در نهایت سلامت حرفه‌ای و شغلی را در محیط کار رقم می‌زند. بر این اساس، پوشش نه تنها مانع بهره‌وری و اثربخشی در محیط کار نیست بلکه رعایت پوشش اسلامی ضمن حفظ شخصیت و کرامت زن از یکسو زمینه خودکنترلی و خویش‌داری آنها را فراهم می‌کند و با تمرکز و دستیابی به آرامش روحی و ذهنی، زمینه رشد اخلاقی سازمان و حرفه و نیز بالا رفتن بهره‌وری را در محیط‌های کاری به همراه خواهد داشت.

واژگان کلیدی: آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام، وظایف اجتماعی، حضور زنان، حجاب، پوشش اسلامی.

*. سطح ۳، مدرسه علمیه آیت‌الله ابروانی..

مقدمه

مسئله حجاب پدیده‌ای است که تقریباً به اندازه تاریخ بشر سابقه و تنوع دارد و نه تنها یک مسئله اخلاقی و فردی است، بلکه بعنوان بارزترین نکته برای یک عامل فرهنگی، نماد ملی، نشانه‌ای از مسلمان بودن، تبلیغ دین و مبارزات دینی شمرده می‌شود که به سرعت تحت تأثیر سایر پدیده‌های فرهنگی قرار می‌گیرد.

در جامعه امروزی، با حضور و مشارکت گسترده زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی، ارتباط میان زنان و مردان در جامعه بیشتر شده است و یکی از ایرادهایی که به حجاب اسلامی می‌گیرند این است که حجاب مانع اشتغال زنان و باعث رکود و تعطیلی فعالیت‌های زنان می‌گردد و نکته عجیب آن است که مخالفان حجاب به بهانه اینکه حجاب نیمی از افراد جامعه را فلج می‌کند با ترویج بی‌حجابی و فساد و بی‌بند و باری نیروی تمام افراد جامعه را فلج می‌کنند. نتیجه این می‌شود که در جوامع مسلمان متجدد مآب، فقط در روستاها و خانواده‌های بسیار متدین، زنان با لباس ساده در اجتماع ظاهر می‌شوند و به فعالیت مفید می‌پردازند و گرنه سایر زنان برای خودآرایی و آرایش، جز استهلاک ثروت، وقت و فاسد کردن اخلاق اجتماعی و خانواده، کار دیگری نمی‌کنند و عده‌ای جاهل، نام این را فعالیت اجتماعی و آزادی زن می‌گذارند.

ضروری است که موضوع حجاب و پوشش و تأثیر آن بر بهبود وظایف اجتماعی زنان در اجتماع از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای دام‌الله به عنوان یکی از مهمترین و تأثیرگذارترین صاحب‌نظران مسلمان شیعه که سخنان و فرمایشات ایشان برگرفته از اندیشه ناب اسلامی است مورد بحث و بررسی قرار گیرد؛ زیرا از یک سو اندیشه ایشان می‌تواند راهنمای عمل جامعه زنان باشد و از سوی دیگر شناخت اندیشه‌های ایشان در خصوص آثار حجاب بر وظایف اجتماعی زنان می‌تواند پژوهشگران و تصمیم‌گیران را در فرایند برنامه‌ریزی در فضای هجمه بیگانگان ترغیب و یاری نماید.

کتاب و مقاله‌ای که به‌طور کامل و مستقل این موضوع تأثیر حجاب در بهبود وظایف اجتماعی زنان از دیدگاه رهبری را مورد بحث قرار داده باشد تاکنون توسط اینجانب مشاهده نگردیده است گرچه تحقیقاتی در مورد آن در بعضی کتاب‌ها موجود می‌باشد از جمله کتاب‌های «حجاب در سبک زندگی ایرانی اسلامی» و «الگوی زن» و «زن و خانواده» و «جایگاه مسائل زنان در اسلام و تجدد» در عرصه‌های حضور اجتماعی زن از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای دام‌ظله را آقای امیرحسین بانکی‌پورفرد تدوین کرده است. اشکال اساسی به این مجموعه فاقد نظام بندی و تبیین دقیق از موضوع زن است. کتاب «مسئله حجاب»، نوشته مرتضی مطهری و مقاله «بررسی فلسفه و قلمرو حجاب در اسلام و آثار تربیتی آن»، نوشته مریم عظیمیان به‌طور مختصر به آثار حجاب پرداخته شده است.

سؤالات ما در این مقاله

تأثیر حجاب بر بهبود وظایف اجتماعی زنان از دیدگاه مقام معظم رهبری دام‌ظله چیست؟

تأثیر حجاب در بهبود وظایف اجتماعی زنان در خانواده چیست؟

تأثیر حجاب در بهبود وظایف اجتماعی زنان در اجتماع چیست؟

مفهوم شناسی

مفهوم لغوی حجاب

به گفته اهل لغت: واژه حجاب به معنای در پرده قرار دادن به کار می‌رود و حجب و حجاب هر دو مصدر و به معنای پنهان کردن است. ابن درید می‌گوید:

«حجبت الشيء... إذا سترته والحجاب الستر... احتجبت الشمس في السحاب

إذا سترت فيه»^۱

«حجاب، پوششی است که روی شیء را فرامی‌گیرد و حجاب یعنی پرده.

زمانی که خورشید در ابر فرو می‌رود، عرب می‌گوید: احتجبت الشمس في السحاب.»

۱. ابن درید، جهره اللغة، ص ۱۲۸.

فیومی این واژه را چنین توضیح می‌دهد:

حجب فعل متعدی است و به معنای مانع شدن به کار می‌رود، به پرده حجاب می‌گویند زیرا مانع از دیدن است و به دربان حجاب گفته می‌شود زیرا مانع از ورود افراد است. این واژه در اصل بر موانع جسمانی اطلاق می‌گردد، ولی برخی مواقع به موانع معنوی حجاب گفته می‌شود.^۱ آنچه از اهل لغت به دست می‌آید این است که در زبان عربی حجاب به پوشش گفته می‌شود که مانع از دیدن شیء پوشیده می‌شود.

استاد مطهری درباره این واژه چنین بیان می‌کند که:

حجاب هم معنی پوشیدن و هم به معنی پرده و حجاب است و بیشترین استعمال آن به معنی پرده است این کلمه از آن روی مفهوم پوشش می‌دهد که پرده، وسیله پوشش است و شاید بتوان گفت به نظر اهل لغت هر پوششی حجاب نیست و آن پوششی حجاب نامیده می‌شود که از طریق پشت پرده واقع شدن صورت گیرد.^۲

مفهوم اصطلاحی حجاب

حجاب در علوم می‌چون عرفان، طب و دیگر علوم، تعریف خاص خود را دارد. در فقه این واژه در معنای لغوی خود که همان پرده و حائل است به کار رفته است. اما در زمان‌های متأخر، این واژه اصطلاح جدیدی به خود گرفته است و آن به معنای پوشش خاص زن اطلاق گردیده است.

شهید مطهری می‌فرماید:

استعمال کلمه حجاب درباره پوشش زن اصطلاح نسبتاً جدیدی است. در قدیم و مخصوصاً در اصطلاح فقها، کلمه ستر به معنای پوشش به کار می‌رفته است.^۳

۱. فیومی، مصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر الرافعی، ص ۹۸.

۲. مطهری، مسئله حجاب، صص ۳۹۱-۳۸۶.

۳. همان، ص ۳۹۳.

فقها چه در کتاب الصلوة و چه در کتاب نکاح متعرض این مطلب شده‌اند، کلمه ستر را به کار برده‌اند، نه کلمه حجاب را. بهتر این بود که این کلمه تغییر پیدا نمی‌کرد و ما همیشه پوشش را به کار می‌بردیم چرا که معنی شایع لغت حجاب؛ پرده است و اگر در باب پوشش به کار برده می‌شود به اعتبار پشت پرده واقع شدن زن است، همین امر موجب شده که عده زیادی گمان می‌کنند اسلام خواسته است زن همیشه پشت پرده و در خانه محبوس باشد و بیرون نرود.

پوشش زن در اسلام این است که زن در معاشرت خود با مردان، بدن خود را بپوشاند و به جلوه‌گری و خودنمایی نپردازد.

آیات مربوط نیز همین معنا را ذکر می‌کند، فتوای فقها هم مؤید همین مطلب است. در آیات مربوط، لغت حجاب به کار نرفته است. آیاتی که در این باره هست، چه در سوره مبارکه نور، چه در سوره مبارکه احزاب حدود پوشش و تماس زن و مرد را ذکر کرده است، بی‌آنکه کلمه حجاب را به کار برده باشد. آیه‌ای که در آن کلمه حجاب به کار رفته است مربوط به زنان پیامبر اسلام است.

معنای اصطلاحی جدید این واژه عبارت است از: پوششی که زن در برابر نامحرمان باید استفاده کند و از جلوه‌گری و خودنمایی بپرهیزد. در این نوشتار نیز همین معنای اصطلاحی مورد نظر است، نه پرده نشینی زنان. تردیدی نیست، حجاب یکی از اهداف مشترک ادیان ابراهیمی و از احکام ضروری اسلام بوده است و همه طوایف اسلامی بر آن اتفاق نظر دارند.^۱

مفهوم وظایف اجتماعی زنان

مسئولیت و وظیفه اجتماعی زنان، به معنی سهم و نقش زنان در اموری است که سرنوشت جامعه را رقم می‌زند؛ اعم از مسائل درونی یا بیرونی جامعه. بنابراین در اصطلاح اجتماعی در کنار سیاسی، فرهنگی و اقتصادی مورد نظر نیست.

۱. علیمردانی، حجاب و پوشش در ادیان زرتشت، یهود و مسیحیت، ص ۱۱۹.

در اسلام هیچ گونه تبعیضی بین مرد و زن وجود ندارد بلکه در جنبه‌های مختلفی از تساوی برخوردارند: در آفرینش، در جنبه‌های روانی و معنوی، در شئون همسراری، در همدوشی با مردان در زمینه‌های مختلفی از سیر و سلوک گرفته تا استقلال اقتصادی و...^۱

اما هرگز نباید بین تساوی یا تشابه اشتباه کرد در اینکه زن و مرد دارای تساوی در حقوق و انسانیت‌اند، جای بحث نیست، ولی این سخن به معنای تشابه در حقوق نیست. اصل این است که مرد و زن به کمال مقدر خود برسند، ولی هرکدام در نظام خاص زیستی، عاطفی و روانی خود. مهمترین مطلب در اینجا که در اسلام به آن توجه خاص شده است مسئله تفاوت‌های روحی و جسمی زنان و مردان و تفاوت وظایف آنان است.

حقیقت غیرقابل انکار این است که مرد و زن از نظر جسمی و شرایط فیزیولوژیک با یکدیگر متفاوتند و هر یک برای انجام دادن وظایف ویژه‌ای آفریده شده‌اند. اینکه برخی اصرار دارند این دو جنس را مساوی در همه چیز قلمداد کنند، اصراری به دور از واقعیت است و مطالعات مختلف علمی آن را انکار می‌کند.^۲ از نظر دین مبین اسلام، حفظ حرمت زن و کرامت وی و تأکید بر حفظ عفت و پاکدامنی اوست.

به غیر از مشاغل خاصی نظیر مرجعیت، قضاوت، امامت، رهبری و ریاست جمهوری که به دلیل شرایط خاص این مشاغل از یک سو و خصوصیات روحی و عاطفی زنان از سوی دیگر، در سایر فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی هیچ‌گونه محدودیتی برای زنان از صدر اسلام تاکنون وجود نداشته است.

بر اساس آموزه‌های اسلامی زنان نیز مانند مردان حق دارند انتخاب‌گر باشند و مخالفت یا موافقت خویش را بیان کنند. البته دو شرط اصلی وجود دارد:

(۱) رعایت عفت، حجاب و شئون اسلامی؛^۲ حفظ حقوق شوهر و فرزندان و نهاد خانواده.

۱. همان، ص ۱۱۷.

۲. مطهری، نظام حقوق زن در اسلام، صص ۱۹۰-۱۶۷.

محدوده وظایف اجتماعی

مسئولیت در ابعاد مختلف اجتماعی یکی از مهمترین فریضه‌ها تلقی می‌شود و مهمتر از آن این است که فاعل آن مسئولیت؛ شرایط مسئولیت‌پذیری را دار باشد. زنان در جوار مردان نقش مسئولیت‌پذیری در بیشترین محورها را برعهده دارند و ظرافت کاری آنها نشان از توانایی آنان در قبال پذیرش مسئولیت‌هاست. زنان مسئولیت‌پذیر فرزندان مسئول را در بهترین شرایط تربیت می‌کنند و تحقق شاخص‌های تربیتی، مسئولیت همگانی را به دنبال دارد. اصولاً در تقسیم مسئولیت و وظایف اجتماعی، زنان پرچمدار فعالیت‌ها معرفی شده‌اند. زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی فرهنگی، علمی، هنری، فعالیت چشم‌گیری از خود به نمایش گذاشتند و انتظار بر این است که در محوره‌های اقتصادی، سیاسی و قضایی جایگاه خویش را به دست آورند.

مسئولیت اداره جامعه اسلامی و پیشرفت جامعه اسلامی بر دوش همه است، بر دوش زن، بر دوش مرد. هر کدام به هر نحوی برحسب توانایی‌های خودشان. بحث سر این نیست که زن آیا می‌تواند مسئولیتی در بیرون از منزل داشته باشد یا نه - البته که می‌تواند شکی در این نیست - نگاه اسلامی مطلقاً این را نفی می‌کند.^۱

رهبر حکیم انقلاب اسلامی در مورد فعالیت‌ها و وظایف اجتماعی و حدود آن در دین اسلام می‌فرماید:

در عرصه فعالیت‌ها، اسلام حدودی را معین کرده است که این حدود مربوط به زن و اجازه داشتن او برای فعالیت نیست مربوط به اختلاط زن و مرد است که اسلام روی این مسئله حساسیت دارد. اسلام معتقد است که مرد و زن باید یک مرزبندی میان خودشان در همه جا - در خیابان، در اداره، در تجارت‌خانه - داشته باشد. میان زن و مرد مسلمان حجاب و مرزی معین شده است، این را باید رعایت کنند. هم مرد باید رعایت کند و هم زن باید رعایت کند. اگر این حساسیت اسلام نسبت به روابط و نوع اختلاط مرد و

۱. بانکی پور فرد، نقش و رسالت زن، ص ۶۰.

زن رعایت بشود، همه کارهایی که مردان می‌توانند در عرصه‌های اجتماعی انجام بدهند زنان هم - اگر قدرت جسمانی و شوق و فرصتش را داشته باشد می‌تواند انجام بدهند.^۱

در روابط اجتماعی بیرون خانواده، با ضرورتی بیشتر همه انسان‌ها نیازمند مرزی بین خود و دیگران هستند. مرز عبارت است از فاصله روانی و فیزیکی بین هر فرد و دیگران. فرد با ایجاد این مرزها سعی دارد، حریم شخصی خود را حفظ کند. اگر این مرزها مورد تعدی قرار گیرد فرد احساس آزار و ناراحتی می‌کند. مرز فیزیکی به صورت‌های مختلفی است ساده ترین آن‌ها فاصله‌ای است بین فرد و دیگران که باید رعایت شود.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در مورد حدود و روابط زن و مرد می‌فرماید:

در جاهایی از دنیا این حدودی که ما معین کردیم مثل اینکه مرد و زن نامحرم باید تماس بدنی و جسمی نداشته باشند، نگاه شهوت آلود به یکدیگر نکنند، معاشرت بی‌قید و شرط با همدیگر نداشته باشند، در اتاق در بسته و خلوت تنها نمانند و از این قبیل قیودی که ما قائل هستیم، در میان ملت‌های دیگر گاهی تعبیر سوء می‌شود و دشمن‌های ما به این سوء برداشت و سوء تدبیر دامن می‌زنند. ما مثلاً در جایی و یا در مجمع رسمی با یک زن دست نمی‌دهیم، حمل بر اهانت به زن یا آن زن به خصوص می‌شود.^۲

رهبر معظم انقلاب قائل به حضور اجتماعی زنان هستند اما با اختلاط و امتزاج مخالف‌اند و در این مورد می‌فرمایند:

در کشورهای غیر اسلامی، طبیعی است که زن‌های آنها پوششی را که ما اعتقاد داریم باید زن داشته باشد، ندارند، ولی ما اعتقاد داریم باید زنان در عین فعالیت‌های سازنده و بسیار موثر خودشان در همه شئون جامعه از پوشش مناسبی برخوردار باشند و اختلاط و امتزاج زن و مرد را به آن شکلی که امروز در اروپا و جوامع غربی معمول هست قبول نداریم.^۳

۱. در اجتماع زنان خوزستان، ۱۳۷۵/۱۲/۲۰.

۲. خطبه نماز جمعه، ۱۳۶۵/۷/۱۸.

۳. مصاحبه مطبوعاتی در زیمبابوه، ۱۳۶۴/۱/۱.

مسئله زنان در جامعه در دو عرصه خانواده و جامعه تبیین می‌شود. این نگاه به مسائل زنان که نشأت گرفته از دین مبین اسلام است سبب ارتقای توانمندی‌های بانوان و پیشرفت جامعه شده است. اسلام برای زنان جایگاه انسانی قائل است، از این منظر زن دارای کرامت است و به‌عنوان سنگ بنای خانواده و جامعه محسوب می‌شود، بر اساس این نگرش حضور زنان در عرصه‌های مختلف فعالیت‌های اجتماعی مانع از تشکیل خانواده و استحکام بخشیدن به آن نمی‌شود.

شایان ذکر است که خانواده اولین نهاد اجتماعی است که نقش مهمی در سلامت جامعه دارد مقام معظم رهبری خانواده را سلول اصلی جامعه می‌داند که اگر این سلول سالم باشد، بقیه جامعه نیز سالم خواهد بود. ایشان پیشرفت جامعه اسلامی را بدون بهره‌مندی کشور از نهاد خانواده سالم، سرزنده و بانشاط، امکان پذیر نمی‌دانند. در نگاه رهبر معظم انقلاب اگر نقش آرامش دهنده زن و نقش امنیت مرد با یکدیگر باشد محبت بین آنها ایجاد خواهد شد.

۱- تأثیر حجاب بر بهبود وظایف اجتماعی زنان در خانواده

۱-۱. محفوظ ماندن حریم خانواده

با بررسی و تحقیق به این نتیجه می‌رسیم که یکی از دلایل طلاق‌ها و جدایی‌هایی که بین زوجین اتفاق می‌افتد به خاطر نداشتن حجاب و به تعبیری دیگر پوشش اسلامی است. مردی که در جامعه با زنان جذاب روبرو می‌شود که زیبایی‌های خود را آشکار می‌کنند و او بدون هیچ محدودیتی آنان را می‌بیند در بازگشت به منزل نسبت به همسر خود بی‌علاقه می‌شود و تدریجاً کانون گرم خانواده از هم گسسته می‌شود، به این صورت که ابتدا طلاق عاطفی و در ادامه طلاق واقعی رخ می‌دهد. در بازار آزاد فرهنگی زندگی، زندگی زناشویی قداست خود را از دست می‌دهد زیرا هر روز، مردی در دام زنی و زنی در دام مردی گرفتار می‌شود. بی‌بندوباری موجب می‌شود جوانان از ازدواج دوری کنند و ازدواج را برای خود محدودیت و محرومیت بدانند، چون جوانی که می‌بیند بدون داشتن

مسئولیتی که در زندگی و ازدواج هست، می‌تواند به لذت‌های جنسی خود برسد، بدون آنکه به ازدواج نیازی باشد. لذا از ازدواج گریزان است.

شهید مطهری رحمته الله در این باره می‌فرماید:

اختصاص یافتن لذت‌های جنسی به محیط خانوادگی و در کادر ازدواج مشروع، پیوند زن و شوهری را محکم می‌سازد و موجب اتصال بیشتر دو جنس به یکدیگر می‌گردد. سیستم روابط آزاد موجب می‌شود پسران تا جایی که ممکن است از ازدواج و تشکیل خانواده سرباز زنند و فقط هنگامی که نیروی جوانی، شور و نشاط آنها رو به ضعف و سستی است، اقدام به ازدواج کنند و ثانیاً پیوند ازدواج‌های موجود را سست می‌کند.^۱

رهبر معظم انقلاب در رابطه با ارتباط حجاب با کاهش طلاق در حاشیه خطبه‌های عقد نسبت به زوج‌های جوان می‌فرماید:

آن آقای که با زنان نامحرم سروکار دارد، دو جا برای او امکان اشباع غریزش در سطوح مختلف وجود دارد، این دیگر به زن خودش آن جور پایبند نیست. مثل مردی که به هیچ زنی نگاه نمی‌کند نیست... این که می‌گویند زن باید خودش را در محیط‌های اجتماعی با نامحرم مخلوط نکند، برای این است که این زن، دلبستگی به مرد خودش داشته باشد و الا اگر زن کارش به جایی رسید که مرد خودش برایش عادی شد مثل وضعیتی که الآن در جوامع غربی می‌بینید که اصلاً این مرد برای زن اهمیتی ندارد، می‌گویند حالا شد، شد، نشد هم نشد، می‌گویند طلاق می‌گیریم، تمام می‌کنیم تو برو به دنبال کارت، من هم می‌روم دنبال کارم، این بد است. بعضی از خانم‌ها امروز تلاش می‌کنند که وضع زنان را این جوری کنند. این به ضرر زن‌هاست به نفع زن‌ها نیست، چون بنیان خانواده را متلاشی می‌کند.^۲

۱. مطهری، مجموعه آثار، ص ۴۳۸.

۲. حاشیه خطبه‌های عقد خطاب به زوج‌های جوان، ۱۳۹۸/۷/۲۹.

رهبر معظم انقلاب حجاب را مایه استحکام خانواده می‌دانند و می‌فرمایند:

در این که شما می‌بینید در اسلام محرم و نامحرم و جدایی زن و مرد اینها مطرح هست؛ اینها مسائل ارتجاعی نیست اینها جزء دقیق‌ترین مسائل انسانی و بشری است. یکی از مهمترین آن، این است که بنیاد خانواده مستحکم می‌ماند. چون زن و شوهر به هم احساس وفاداری می‌کنند، در موضع حسادت قرار نمی‌گیرند این خیلی مسئله مهمی است.^۱

۲-۱. تحکیم خانواده

خانواده دارای یک نیروی همبستگی اجتماعی است و شکی در این نیست که هر کاری که در تحکیم پیوند خانواده مفید است باید در ایجاد آن تلاش کرد و هر امری که باعث از بین رفتن خانواده و روابط بین زن و مرد می‌شود با آن مبارزه کرد. از آثار و نتایج رعایت حجاب در اجتماع، استحکام بنیان خانواده به‌عنوان کوچکترین نهاد اجتماعی و مهم‌ترین آنها است. با رعایت کردن حجاب و پوشش اسلامی در بیرون از خانواده حریم بین زن و شوهر حفظ می‌شود و خانواده صاحب ثبات خواهد شد. خداوند متعال در سوره نور می‌فرماید:

به زنان با ایمان بگو چشم‌های خود را (از نگاه هوس آلود) فرو گیرند و دامن خویش را حفظ کنند و زینت خود را جز آن مقدار که نمایان است آشکار ننمایند و روسری‌های خود را بر سینه خود افکنند.^۲

بنابراین زنان با حجاب خود، موجب تحکیم خانواده شخصی و خانواده دیگران می‌شوند، چرا که با حجاب خود اطمینان و اعتماد شوهرشان را به پاکی خویش جلب می‌کنند و باعث تحکیم خانواده می‌گردند، اما نقش آنان در تحکیم خانواده‌های دیگر، بدین لحاظ است که مردان از تمتعات خارج از محدوده زناشویی محروم می‌شوند و طبعاً به

۱. بانکی پور فرد، نقش و رسالت زن، ص ۶۴.

۲. سوره نور: آیه ۳۱.

همسران خود توجه بیشتر می‌کنند.^۱ رهبر معظم انقلاب اسلامی در مورد تأثیر حجاب در تحکیم خانواده می‌فرمایند:

اسلام برای خانواده اهمیت بسیار زیادی قائل است و در جهت ممانعت از تزلزل بنیان خانواده، رعایت ضوابط، حد و مرزها را در محیط جامعه لازم و ضروری می‌داند. فرهنگ اسلامی، فرهنگ عدم اختلاط زن و مرد است و اسلام با هدف تأمین خوشبختی و پیشرفت زندگی زن و مرد بر روی این مسئله سخت‌گیری کرده است و این نقطه، مقابل خواست قدرتمندان و زراندوزان شهوتران جهان است که برای از میان برداشتن حجاب بین زن و مرد تلاش می‌کنند.^۲

۳-۱. حجاب احترام به شخصیت زن

عنصر حجاب و پوشش اسلامی، نه تنها زن را از صحنه اجتماع و فعالیت‌های اجتماعی دور نمی‌کند، بلکه زمینه‌های حضور مستمر و فعال زنان را در عرصه اجتماع - به همراه حقوق برخورداری از اجتماعی عادلانه - تضمین می‌کند و شخصیت خدادادی زن را از دستبرد نگاه ابزاری دیگران، مصونیت می‌بخشد.^۳ در دین اسلام با حضور اجتماعی و فعالیت زنان در صورت داشتن حجاب و حفظ روابط بین مرد و زن اشکالی و ایرادی نیست. مقام معظم رهبری در مورد حجاب و ارزش و شخصیت زن می‌فرمایند: حالت عفت و عصمت زنانه، حفاظ و حجابی که زن را از مرد در معاشرت جدا می‌کند و زن را شخصیت انسانی می‌دهد و به او میدان کار، مبارزه، مطالعه و اندیشیدن می‌دهد و او را از وسیله‌ای برای التذاذ فقط، خارج می‌کند و به او ارزش می‌دهد، شخصیت می‌دهد، این خط خط اسلام است، خط ایمان است. زن ایرانی، زن مسلمان انقلابی قابل انحراف و جدا شدن از این خط و راهی که انتخاب کرده قطعاً نیست.^۴

۱. مطهری، مسئله حجاب، ص ۸۹.

۲. دیدار گروهی از خواهران پرستار، ۱۳۷۴/۷/۲۰.

۳. مستشاری، هفت سین حجاب، ص ۱۶.

۴. دیدار با وزیر و گروهی از خواهران دانشجوی مراکز تربیت معلم، ۱۳۶۳/۲/۱۲.

از آثار رعایت حجاب و عفاف، حفظ و افزایش عزت نفس زنان است که با بحث حریم زنان مرتبط است، می‌توان گفت که زنان به سبب نیاز به حریم خصوصی به رعایت چارچوب‌های در روابط با مردان رو می‌آورند. با این پابندی عزت نفس آنان تقویت می‌شود. شهید مطهری معتقد است عفاف و پوشش تدبیری است که خود زنان برای با ارزش کردن خود و حفظ موقعیت خویش در برابر مردان در پیش گرفته‌اند.^۱

عظمت زن در این است «أن لایرین الرجال ولایراهن الرجال»؛ نبینند مردان نامحرم را و مردان نیز آنان را نبینند.^۲

قرآن کریم وقتی درباره حجاب سخن می‌گوید، حجاب عبارت است از:

احترام گذاردن و حرمت قائل شدن برای زن نامحرم، او را از دید حیوانی ننگرند، لذا نظر کردن به زنان غیر مسلمان را، بدون قصد تباهی جایز می‌داند و علت آن این است که زنان غیر مسلمان از این حرمت بی‌بهره‌اند.^۳

در قرآن کریم اشاره به همین مطلب است که برای بیان ویژگی پوشیدگی زنان از واژه «یعرفن» در جمله «ذالک ادنی ان یعرفن و لا یوذین» استفاده می‌کند، یعنی پوشش، معرف شخصیت زن است و برای اینکه اهل ستر شناخته شوند باید خود را بپوشانند. امروزه دخترانی که در اجتماع، عفت خود را حفظ می‌کنند و با پوشش اسلامی در محیط کار و اجتماع ظاهر می‌شوند، از احترام ویژه‌ای برخوردارند و افراد هرزه مزاحم آنان نمی‌شوند. این سخن به این معنا نیست که اگر کسی واجد پوشش اسلامی نبود، زنی بی‌عفت است. پوشش نشانه پاکدامنی است و زنی که اینگونه حضور می‌یابد خود را در شمار زنان عفیف معرفی می‌کند. زن مسلمان، با حجاب خود جلوی شهوت‌رانی مردان و

۱. مطهری، مجموعه آثار، ج ۱۹، ص ۴۲۱.

۲. مجلسی، بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۲۳۸.

۳. جوادی آملی، زن در آئینه جلال و جمال، ص ۲۴۳.

۴. سوره احزاب: آیه ۵۹.

نگاه‌های آلوده آنان را می‌گیرد. حفظ پوشش، احترام به زن و محفوظ نگه داشتن او از نگاه شهوانی و حیوانی بیمار دلان است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای دامت‌الرحمة می‌فرمایند:

هر کدام در هر جا که هستند، با پاکی و پارسایی و دینداری و تقوا، این نیروی عظیم جوانی را به کار بگیرند. البته گاهی اوقات هست که تقوا اقتضائی دارد مثلاً فرض بفرمایید ما در مورد خانم‌ها، حجاب و آن حفاظ زنانه را - که در واقع احترام به زن است - مظهر تقوا می‌دانیم. البته من الآن لازم نمی‌دانم که درباره مسئله حجاب صحبت کنم چون شما همه‌تان با حجابید و اهل حجابید و معتقد به حجابید، حجاب چیز خوبی است، حالا چگونه این حجاب را تأمین بکنند، البته ممکن است که سلاقی و نظرها مختلف باشد.^۱

۲- تأثیر حجاب بر بهبود وظایف اجتماعی زنان در جامعه

۲-۱. حفظ نمودن زنان از ناامنی اجتماعی

یکی از آثار حجاب برای زنان، حفظ امنیت اجتماعی است. حجاب برای زنان امنیت می‌آورد چرا که حضور در جامعه با بدحجابی و کم حجابی، موجب تحریک جنسی مردان، به ویژه جوانان می‌شود و نتیجه آن می‌شود که زنان از مزاحمت‌های خیابانی در امان نیستند که در بعضی موارد منجر به تعرض و تجاوز جنسی و تبه شدن این نیروی عظیم می‌شود. این مسئله در کشورهای غیر اسلامی و نیز در جوامعی که زنان حجاب را رعایت نمی‌کنند، بیشتر دیده می‌شود. وضعیت زننده دختران و زنان غربی موجب شده که زنان از سویی از امنیت اجتماعی برخوردار نباشند از سویی دیگر موجب فساد و آلودگی اجتماع و جوانان شوند و همین‌طور مردان نیز در رویارویی با زنان بی حجاب یا بد حجاب تحریک می‌شوند و موجب افتادن در گناه و مبتلا شدن به انواع بیماری‌های روانی می‌شوند، چرا که امکان ازدواج که یکی از راه‌هایی است که اسلام توصیه کرده برای ارضای غریزه جنسی، برای همه فراهم نیست.

۱. دیداری با جوانان، ۱۳۷۷/۱۱/۱۳.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در رابطه با اینکه حجاب امنیت بخش زن و مرد است می‌فرماید:

حجاب یکی از وسایل امنیت است با حجاب زن مسلمان، هم خود زن مسلمان امنیت پیدا می‌کند و هم مردان مسلمان امنیت پیدا می‌کنند. آنجایی که حجاب را از زنان دور می‌کنند، آنجایی که زن را به عریانی و برهنگی نزدیک می‌کنند، در درجه اول امنیت از خود زن و در درجه بعد از مردان و جوانان گرفته خواهد شد. برای اینکه محیط، سالم و دارای امنیت باشد، زن بتواند کار خود را در جامعه انجام بدهد، مرد هم بتواند مسئولیت‌های خود را انجام بدهد، اسلام حجاب را معین کرده است که این حجاب یکی از احکام برجسته اسلام است.^۱

حجاب از دیرباز مورد توجه متفکران و اندیشمندان بوده است و نتیجه این توجه، گروه‌های مخالف و موافق حجاب زنان را فراهم کرده است. در دین مبین اسلام لزوم پوشیدگی زنان از سن تکلیف دستور مهمی است و زنان که پوشش را رعایت نمی‌کنند حق ورود به جامعه را ندارند. دستورها و احکام اسلامی، برای پاسخگویی به نیازهای انسان است و حجاب در همین راستا است. هم مرد و هم زن برای سالم سازی و امنیت جامعه باید کوشا باشند اما مسئولیت زنان بیشتر و خطرتر است.

دشمنان اسلام همیشه به دنبال آزادی روابط بین زن و مرد و به دنبال آن بی‌بندباری بودند و تمام تلاش خود را برای برداشتن حجاب و از بین بردن آن انجام دادند و در طول تاریخ نمونه‌های زیادی از فشار و تلاش غرب بر دولت‌ها برای کشف حجاب شاهد بوده‌ایم برای نمونه کشف حجاب توسط رضا شاه پهلوی.

۲-۲. آزادی و حضور فعال و آگاهانه زن در جامعه

دین مبین اسلام با تعیین و مشخص کردن پوشش، جواز حضور زنان را در اجتماع رقم زده است. زیرا اگر برای زنان جایز نبود که در اجتماع حضور پیدا کنند، وجوب حجاب لغو

۱. در اجتماع زنان خوزستان، ۱۳۷۵/۱۲/۲۰.

بود. دقت در این مطلب، نشان می‌دهد که حصار دانستن حجاب برای زن، چه اندازه بی‌پایه و اساس است. حجاب عامل آزادی و حضور زنان در جامعه است نه زمینه اسارت او. شهید مطهری رحمته‌الله می‌نویسد: حکم حجاب برای زن به معنای پرده‌نشینی نیست بلکه به معنای حفظ شخصیت و پوشش اندام تحریک‌آمیز او در برابر بیگانگان می‌باشد.^۱ حجاب مایه تشخیص و آزادی زن است؛ برخلاف تبلیغات ابلهانه و ظاهرپنانه‌ی مادیگرایان، مایه‌ی اسارت زن نیست. زن با برداشتن حجاب‌های خود، با عریان کردن آن چیزی که خدای متعال و طبیعت پنهان بودن آن را از او خواسته، خودش را کوچک می‌کند، خودش را سبک می‌کند، خودش را کم‌ارزش می‌کند. حجاب وقار است، متانت است، ارزشگذاری زن است، سنگین شدن کفهی آبرو و احترام اوست؛ این را باید خیلی قدر دانست و از اسلام باید به خاطر مسئله‌ی حجاب تشکر کرد؛ این جزو نعمت‌های الهی است.^۲

در کشورهای صنعتی و سرمایه‌داری، با سست کردن بنیان خانواده، کمال زن را تنها به حضور اجتماعی تعریف کرده و با عنوان آزادی، همه اصول مربوط به حضور سالم زن را، زیر پا گذاشته‌اند؛ به‌طوری که امروزه آمارهای دردناک طلاق، فساد و فحشا در این کشورها به شدت افزایش یافته و آثار ناهنجار حضور غیر سالم زن در اجتماع، در سطح گسترده‌ای، ظاهر شده است.

برای پیشرفت هر جامعه باید هر دو جنس، فعالانه در عرصه‌های اجتماعی حضور داشته باشند و مشارکت اجتماعی تنها یک حضور معمولی و فیزیکی نیست بلکه باید از ناحیه همه افراد فعال و آگاهانه باشد. حضور فعال زنان در جامعه و مشارکت اجتماعی آنان، گذشته از آنکه وظیفه‌ای بر زنان است، می‌تواند برای آنها مفید و بسیار پربار و سودمند باشد و تجربیات ارزنده‌ای در اختیار آنان بگذارد. مشارکت روزافزون زنان در عرصه مسائل و موضوعات اجتماعی باعث بالا رفتن سطح آگاهی‌های فردی و اجتماعی، آشنایی با

۱. مطهری، مجموعه آثار، ص ۴۵۰

۲. دیدار با جمعی از مداحان کشور، ۱۳۹۱/۲/۲۳.

روش‌های تربیتی و جدید و کارآمد و... شده و هویتی تازه به زنان می‌بخشید. در پرتو این هویت تازه، زنان نسبت به مقام، موقعیت و شئون فردی و اجتماعی خود، آگاهی بیشتری می‌یابند و برای خویش در جامعه، نقش مؤثرتری قائل بوده و خود را عضو فعال جامعه تلقی خواهند نمود و از همه مهمتر نسبت به مسائل اجتماعی جامعه، احساس مسئولیت بیشتری خواهند داشت؛ در این صورت، آنها با حساسیت و ظرافت بیشتری، در صحنه‌های سیاسی - اجتماعی حاضر خواهند شد.^۱

رهبر معظم انقلاب اسلامی در رابطه با حضور زنان در اجتماع و حدود رابطه آنان با دیگران در اسلام می‌فرمایند:

اگر بخواهیم در جامعه فحشا و فساد جنسی رواج پیدا نکند، بهتر از علاج، پیشگیری است و بهترین پیشگیری‌ها ایجاد همین محدودیت‌ها در روابط زن و مرد است که البته به معنای کار نکردن زن نیست، به معنای درس نخواندن زن یا فعالیت اجتماعی نکردن یا توی کوچه و بازار نیامدن نیست، نخیر زن در تمام صحنه‌های اجتماعی هم می‌تواند شرکت کند، درس بخواند، درس بدهد، کسب کند، شغل اداری بگیرد، کارگری بکند و تمام فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی و مبارزاتی را که مرد در جامعه انجام می‌دهد زن هم انجام بدهد، منتها معاشرت زن و مرد در اسلام گفتیم ممنوع نیست محدود به حدودی است.^۲

۲-۳. سلامت اخلاقی زنان در جامعه

یکی از غرایز خدادادی در ساختمان وجودی انسان، غریزه جنسی است که نیرومندترین و ریشه‌دارترین غریزه آدمی است و در صورت کنترل، علاوه بر تداوم و استمرار نسل بشر، می‌تواند موجب امنیت روانی انسان‌ها شود. در قوانین اسلام، برای استفاده درست از این غریزه حیاتی، راهکار گوناگونی مطرح شده که «حجاب» و وجود

۱. شیخانی، اسحاقی، سریر سخن مشارکت همگانی در فعالیت‌های سیاسی - اجتماعی، صص ۲۳۵-۲۳۴۵.

۲. دیدار با عده ای از پرستاران، ۱۳۶۵/۱۰/۱۵.

حریم بین زن و مرد، یکی از راهکارهای مهم آن است. بدون شک، نبودن حریم بین زن و مرد و آزادی معاشرت‌های تعریف نشده و بی‌بندوبار (با آرایش‌های گوناگون)، هیجان‌ها و التهاب‌های جنسی را فزونی می‌بخشد و تقاضای برهنگی و سکس را به صورت یک عطش روحی و یک خواست سیری‌ناپذیر، درمی‌آورد.^۱ لذا در قرآن کریم پیشگیری از آزار را از علل شرعی حجاب زنان اعلام کرده است. (ای پیامبر به زنان و دختران خود و زنان مؤمن بگو که خویشان را با چادرهای خود فرو پوشند که این کار برای این است که آنها به عفت و حریت شناخته شوند تا از تعرض و جسارت (هوس‌رانی) آزار نکشند، بر آنان بسیار بهتر است و خداوند در حق خلق، آمرزنده و مهربان است.^۲ رعایت کردن حجاب در سه بُعد جسمانی، روانی و اخلاقی قرار می‌گیرد. رعایت کردن حجاب نشان دهنده حفظ سلامت روانی و اخلاقی زنان است که فردی که حجاب را رعایت می‌کند دارای صفت حیا است و صفت حیا در فرد، نوعی مهار خویش از رفتار نامناسب است. همچنین فردی که حجاب را رعایت می‌کند برخوردار از حریم شخصی است که از مهمترین مصادیق حقوق بشر به شمار آمده است. در نگاه اسلام، حجاب و پوشش زنان صرف‌نظر از وجوب معیار و دیدگاه‌های فقها در مورد آن، از شاخص‌های حریم خصوصی است. و رعایت حجاب نشانه حفظ عزت نفس زنان است، بدون تردید حجاب، احتمال سوء استفاده‌های غیر اخلاقی را به کمترین میزان خود می‌رساند و سلامت روانی و اجتماعی انسان‌ها و جامعه را تضمین می‌کند. حجاب همانند سد حفاظتی است که زن را در امان می‌دارد.^۳

پوشش مناسب و ارتباط متین و محترمانه مردان با زنان در محیط کار، برخورد شایسته با مراجعین، رعایت حدود الهی و اقامه نماز در وقت ظهر از نشانه‌های سلامت و

۱. مستشاری، هفت سین حجاب، صص ۹-۱۰.

۲. سوره احزاب: آیه ۳۳.

۳. شیخانی، اسحاقی، پیشین، ص ۲۴۵.

تأثیر حجاب بر بهبود وظایف اجتماعی زنان با تکیه بر دیدگاه مقام معظم رهبری

اسلامیت محیط کار است.^۱ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت حجاب در سلامتی اخلاقی تأثیر دارد و حجاب از مهم‌ترین مسائل اجتماعی است که جایگاه والایی در بهداشت و سلامت اخلاقی جامعه دارد.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در رواج بی‌بند و باری در دوران طاغوت و سلامت جامعه می‌فرماید:

یکی از همین فعالیت‌های فاجعه آمیز، قضایای هفدهم دی بود که در زمان رضا شاه اتفاق افتاد. طبق نقشه دشمنان اسلام و ایران، به کمک روشن فکران آن روز متصل به دربار پهلوی، تصمیم گرفتند که زن ایرانی را از دایره عفاف و حجاب خود بیرون کنند و این نیروی عظیم ایمانی را که به برکت عفاف زن همواره در جوامع مسلمان وجود داشته است، نابود کنند و بر باد بدهند، یکی از جنایات بزرگ رژیم طاغوت، همین مسئله هفدهم دی هست، کشف حجاب، از بین بردن آن حائل و فاصله‌ای که در اسلام میان دو جنس قرار داده شده است، که این برای سلامت زن و سلامت مرد است، برای سلامت جامعه است، تا همان بلایی که بر سر زن در جوامع غربی آمد، بر سر زن مسلمان ایرانی بیاورند. این اقدام را با چماق، رضا شاه در داخل کشور انجام داد.^۲

۴-۲. حفظ نیروی کار اقتصادی

حجاب عامل حفظ نیروی کار است و باعث می‌شود که اوقات هر کس در همان مسیر حرکت صرف شود و وسوسه‌های ناشی از دیدن‌ها، چهره سازی‌ها، طراحی برای به دام انداختن‌ها از بین برود کشاندن تمتعات غریزی از محیط خانه به محیط کار سبب خواهد شد نیروی کار ضعیف گردد و سرمایه‌گذاری‌ها به هدر رود.

۱. دیدار با اعضای انجمن‌های اسلامی ادارات، کارخانه‌ها و بیمارستان‌ها، ۱۳۷۱/۶/۴.

۲. دیدار با جمعی از اقشار مختلف مردم قم، ۱۳۸۶/۱۰/۱۹.

از سویی، نقش اقتصادی حجاب در رعایت پوشش اسلامی، زمینه را برای انواع مدیریت‌ها و رقابت‌های ناشی از آن از بین می‌برد. اگر زن خود را به خودآرایی‌ها در جامعه مقید نکند و با لباس ساده و مرتب و در حد پوشش لازم در جامعه ظاهر شوند، بسیاری از آفت‌ها و گرفتاری‌های ناشی از مدیریت خود به خود از بین می‌روند. هزینه سنگین مواد آرایشی و لباس‌های گران قیمت، به‌ویژه با تغییر مداوم مدها، بار مالی طاقت‌فرسایی بر دوش خانواده و جامعه تحمیل می‌کند و به علاوه، باعث هدر رفتن سرمایه‌های جامعه می‌شود.^۱ بنابراین اسلام با التفات ویژه به مسئله حجاب و پوشش زنان در محیط کار، می‌خواهد محیط اجتماع از لذت‌های ناهنجار جنسی پاک شود و راه را برای حفظ نیروی قدرتمند روحی و جسمی با حضوری معنوی در محیط کار بگشاید.

در مقابل، بی‌حجابی و بدحجابی باعث سوق دادن لذت‌های جنسی از محیط و کادر خانواده به اجتماع و در نتیجه تضعیف نیروی کار افراد جامعه می‌گردد.^۲ رهبر معظم انقلاب اسلامی در این باره می‌فرماید: مسئله زن در کشور ما یک مسئله صد درصد سیاسی بود. کشاندن زن به سمت بی‌بند و باری دو فایده بزرگ برای استکبار جهانی و طراحان سیاسی دنیا دارد، یک فایده اینکه نسل زن را، جنس زن را، از آمادگی برای یک مقابله‌ی جدی و یک تحرک جدی در مسائل اساسی زندگی باز بدارند و نگذارند توی خونه، یک مادر خوب باشد، توی اجتماع یک مبارز خوب باشد، توی مراکز تحصیلی یک محصل باشد، او را به خودآرایی و به خودپردازی سرگرم کنند، او را به مسائلی به نام مسائل زنانه مشغول کنند، او را به لباس، به مد، به معاشرت با مرد، به مسائل گوناگونی که از این همه ناشی می‌شود مشغول کنند، نه مادر خوبی می‌شود، نه معلم خوبی می‌شود، نه محصل خوبی می‌شود، نه محقق خوبی

۱. عظیمیان و دیگران، بررسی فلسفه و قلمرو حجاب در اسلام و آثار تربیتی آن، ص ۹۸.

۲. مطهری، مسئله حجاب، ص ۹۷.

می‌شود، نه مبارز خوبی می‌شود، یکی این، زن را از دست می‌گرفت، از بین می‌برد، از صحنه خارج می‌کرد. فایده دوم برای آنها این بود که مردهای جامعه را با به میدان آوردن زن از اثر انداخت.

فضای جامعه را به یک فضای مسائل زن و مرد می‌خواستند بکشند و به میزان زیادی هم موفق شدند شما می‌بینید در طول این سالیان دراز، چه قدر ساعات و روزها و شب‌ها و انرژی‌ها که صرف مسائل مربوط به روابط زن و مرد شد. روابط زن و مرد یک جمله‌ای است که تویش خیلی حرف است، مسائل جنسی، مسائل مد، مسائل معاشرت‌های گوناگون دعواها، تلاش‌های فراوان فسادهای اداری، فسادهای مراکز آموزشی، فسادهای مراکز کسب و کار، فسادهای داخل خانواده‌ها، ببینید چه کردند با این ملت و خیالشان راحت شد.^۱

رهبر معظم انقلاب اسلامی در رابطه با حجاب و حفظ نیروی کار اقتصادی و تأثیر فحشا می‌فرمایند:

اصل در معاشرت زن و مرد از نظر اسلام این است که اسلام با فحشا و فساد جنسی و بی‌بندوباری و آن چیزی که در دنیای امروز آن را آزادی جنسی اسم می‌گذارند، به شدت مخالف است. اگر زن و مرد در غیر از محیط خانواده و در محیط اجتماع، تحصیل، کار و محیط‌های غیرقانونی به لذت‌های جنسی خود سرگرم و مشغول شدند، بزرگترین ضایعه‌ای که به وجود می‌آید این است که یک پیوند قوی میان زن و مرد در میان خانواده منقطع شده و از بین می‌رود.^۲

۵-۲. حفظ استقلال فرهنگی و سیاسی

جوامع اسلامی با پوشش خاص خود در قالب حجاب با ستر، سعی دارند که استقلال خود را در قبول اسلام اعلام کنند. در واقع لباس، پرچم بدن به حساب می‌آید که استقلال

۱. دیدار با وزیر و گروهی از خواهران دانشجوی مراکز تربیت معلم، ۱۳۶۳/۲/۱۲.

۲. خطبه نماز جمعه تهران، ۱۳۶۵/۷/۱۸.

فکری، دینی سیاسی و فرهنگی هم محسوب می‌شود و از همین جا می‌توانیم به این نتیجه برسیم که تغییر لباس، نشانگر تغییر اندیشه است و به تبع آن تغییر در منش و رفتار افراد ایجاد می‌شود که در آن صورت، استقلال کشور زیر سؤال می‌رود، به‌ویژه از آن روی که وضع برون حکایت از وضع درون آدمی است و نشان می‌دهد که اندیشه وابستگی، در درون رخنه کرده، در ظاهر افراد نیز متجلی شده است.^۱

مبارزه برای استقلال فرهنگی، پدیده جدیدی نیست در طول تاریخ بشر، جنگ فرهنگی همیشه وجود داشته است، به‌عنوان مثال و نمونه، فرعون در برابر موسی به این حربه متوسل شده، گفت: می‌ترسم آیین شما را دگرگون سازد و یا در این سرزمین فساد برپا نماید.^۲ بنابراین یکی از راه‌های حفظ استقلال فرهنگی و سیاسی، حفظ حجاب است و یکی از جنبه‌های تهاجم فرهنگی مبارزه با حجاب بوده است، چرا که حجاب برای جوامع جهان‌سومی می‌تواند نوعی مبارزه با استعمار به حساب آید و مانعی بر سر راه مقاصد شوم آنها باشد. زنان الجزایری در مبارزات خود با قوای مهاجم فرانسه، این مسئله را به خوبی نشان دادند، ضربه خود را به آنان وارد کردند. در واقع، آنان نشان دادند که مسلمانان و غلبه کفر بر اسلام را نمی‌پذیرند.

اگر حجاب را در جامعه اسلامی لااقل از همین دید بنگریم به این نتیجه خواهیم رسید که در تعمیم آن از دید سیاسی باید بکوشیم، در جامعه اسلامی، حتی یک ملی‌گرا هم باید به سبب استقلال وطن خود و حفظ امنیت خویش حجاب را بپذیرد که البته یک مسلمان به سبب ایمان و اعتقاد خود آن را بپذیراست. اگر استعمار بتواند عفت و پوشش را از زن بگیرد، همه چیز جامعه، از جمله مردان آن را می‌تواند تحت اختیار و سلطه قرار دهد. یکی از رموز موفقیت جمهوری اسلامی ایران نیز در همین بود که زنان به سرعت خود را یافتند و با توسل به حربه حجاب در مقابل رژیم خودفروخته پهلوی ایستادند و آن را به زانو درآوردند.^۳

۱. قائمی، حیات زن در اندیشه اسلامی، صص ۳۸۷-۳۸۵.

۲. سوره غافر: آیه ۲۶.

۳. عظیمیان و دیگران، پیشین، ص ۹۸.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در رابطه حجاب و استقلال فرهنگی و سیاسی و عدم مزاحمت حجاب برای فعالیت فرهنگی و سیاسی زنان می‌فرماید:

حجاب به هیچ وجه مزاحم و مانع فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی و علمی نیست، دلیل عینی‌اش هم شما هستید. شاید عده‌ای تعجب می‌کردند و هنوز هم تعجب کنند که خانمی در سطح علمی در هر رشته‌ای وجود داشته باشد که خودش را با تعالیم اسلامی و از جمله با مسئله حجاب منطبق کند. این برای بعضی باور نکردنی بود و نمی‌توانستند تصورش را بکنند. از برخوردهای لوده و هرزه کسانی هم که در دوران رژیم طاغوت، حجاب را مسخره می‌کردند، در آن دوران، افراد معدودی از خانم‌ها در دانشگاه‌ها حجاب داشتند که مورد تمسخر و استهزا بودند. آن برخورد، یک برخورد غیر انسانی، جلف و غلطی بود که انسان چیزی را که خودش قبول ندارد، آن را به لجن بکشانند و به باد استهزا بگیرد، کاری که امروز رسانه‌های غربی عیناً انجام می‌دهند. در آن دوران، اینگونه افراد کار اجلاف را انجام می‌دادند که اصلاً محل بحث نیست، اما کسانی هم که اهل این جلالت‌ها نبودند، بلکه اهل فکر و منطق و به میزان گفتن وبه میزان اندیشیدن بودند، باور نمی‌کردند که ممکن باشد خانمی مقید به مسائل اسلامی و اجتماعی بشود، کما اینکه فکر نمی‌کردند بتوانند یک عنصر فعال انقلابی باشد. انقلاب ما، همه این تصورات باطل را تخطئه کرد و دیدیم که خانم‌ها، سربازان خط مقدم انقلاب بودند و این به معنای واقعی کلمه است و من به‌عنوان یک مبالغه نمی‌گویم.^۱

۲-۶. پیشگیری از بروز فساد در خانواده و اجتماع

علت اینکه در اسلام دستور پوشش به زنان اختصاص یافته، این است که میل به خودنمایی و خودآرایی ویژه زنان است. از نظر تصاحب قلب‌ها و دل‌های مرد، شکار و زن

۱. دیدار با گروهی از زنان پزشک سراسر کشور، ۱۳۶۸/۱۰/۲۶.

شکارچی است. همچنان که از نظر جسم و تن، زن شکار و مرد شکارچی است.^۱ عقل انسان حکم می‌کند به آنچه منافع سالم مورد نظر او را تأمین می‌کند و یا زیانی را از او دور می‌سازد، اقدام کند. بنابراین، هر عقلی که اسیر زنجیر شهوت و اوهام نباشد به لزوم آن حکم خواهد کرد اگر چه به ادیان الهی پایبند نباشد. چه اینکه جوانه‌های پذیرش فرهنگ حجاب در بین زنان غربی آشکار شده است، چرا که خسارت‌های ناشی از برهنگی زن را کاملاً احساس می‌کنند. حجاب یک وظیفه اخلاقی برای همه زنان با هرگونه تفکر است.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در مورد اینکه حجاب عامل پیشگیری از فساد

است می‌فرمایند:

۷۲

مسئله حجاب نگاه، با نگاه به نامحرم در اسلام این همه در موردش تکیه شده - روایات و آیات قرآن و بحث‌های گوناگون درباره آن است - در حقیقت یک مقدمه است برای اینکه از رشد سلول خطرناکی که به غده مهلکی بدل خواهد شد در جامعه جلوگیری کند و از یک بیماری و بلای کشنده و نابود کننده در جامعه پیشگیری کند و آن بلا عبارت است از فساد، فحشا و بی‌بندوباری جنسی.^۲ لباس افراد جامعه به ویژه لباس زنان، نمی‌تواند به هر شکل و اندازه‌ای باشد و باید حد و ضابطه‌ای داشته باشد. بی‌بندوباری در پوشش و لباس، موجب بی‌بندوباری در تحریک غریزه جنسی است.^۳

۱. مطهری، مسئله حجاب، ص ۸۸.

۲. خطبه نماز جمعه تهران، ۱۳۶۵/۷/۱۸.

۳. مستشاری، پیشین، ص ۱۱.

نتیجه‌گیری

حجاب در اسلام یک امر فطری، شرعی و عقلی است و حجاب به منزله حفاظ ظاهری و باطنی در برابر نامحرم تلقی می‌شود.

۱- اگر اسلام در مورد حجاب زن در اجتماع صحبت می‌کند یعنی اصل فعالیت زن را پذیرفته و حالا در مورد چگونگی آن بحث می‌کند، اگر قرار بود زنان در خانه محبوس باشند که دیگر نیازی به این موضوعات نبود، حضور بانوان باید سالم باشد لذا قوانینی برای حضور زنان در اجتماع و مشارکت آنان در جامعه وضع شده است تا جامعه اسلامی از مفاسد در امان بماند، این قانون همان حجاب است.

۲- در اسلام راه هر نوع فعالیت اجتماعی برای زنان هم‌چون مردان باز است به شرط رعایت دو حساسیت مهم یعنی موضوع خانواده و مراقبت از خطر جاذبه‌های جنسی.

۳- حجاب تضمین‌کننده امنیت و آرامش در تعاملات اجتماعی و ایجادکننده جامعه سالم است.

۴- حفظ حجاب باعث آثار متعددی فردی، اجتماعی از جمله آزادی، سلامتی جسمی، استحکام خانواده و آرامش و امنیت زن، سلامت اخلاقی جامعه و مسئولیت اجتماعی و حفظ نیروی کار و استقلال فرهنگی و سیاسی می‌شود.

رهبر فرزانه انقلاب حضرت آیت‌الله خامنه‌ای دامت‌البرکات شخصیت و جایگاه برای زن مسلمان قائل هستند و معتقدند زنان در جامعه اسلامی از حقوق اجتماعی مثل تحصیل و کار و... برخوردار هستند و برای اینکه زنان بتوانند مسئولیت و وظایف اجتماعی خود را در خانواده و اجتماع انجام دهند باید حجاب و پوشش اسلامی را رعایت کنند، ایشان رعایت نکردن حجاب را موجب فساد اخلاقی و رواج منکرات و بی‌بندوباری در جامعه می‌دانند که این همان فرهنگ غرب و طاغوت است.

با توجه به نتایج حاصل شده زنان حق حضور و نقش‌آفرینی در جامعه را دارند و با رعایت حجاب و پوشش به هدف خود می‌رسند.

فهرست منابع

قرآن کریم

- ۱- ابن درید، محمد، *جهره اللغة*، بیروت: دارالعلم للملایین، ۱۹۷۸ م.
- ۲- باقر شیخانی، علی؛ اسحاقی، حسن، *سریر سخن مشارکت همگانی در فعالیت‌های سیاسی - اجتماعی*، قم: هاجر، ۱۳۹۴.
- ۳- بانکی پورفرد، امیرحسین، *مجموعه پنج جلدی نقش و رسالت زن*، تهران: انقلاب اسلامی، ۱۳۹۳.
- ۴- جواد آملی، عبدالله، *زن در آینه جمال و جلال*، تهران: اسراء، ۱۳۸۵.
- ۵- عظیمیان، مریم؛ بهشتی، سعید، «بررسی فلسفه و قلمرو حجاب در اسلام و آثار تربیتی آن»، *فصلنامه علمی - پژوهشی تربیت اسلامی*، شماره ۸، ۱۳۸۸.
- ۶- علیمردی، مهناز، محمدمهدی، «حجاب و پوشش در ادیان زرتشت، یهود و مسیحیت»، *فصلنامه معرفت ادیان*، شماره ۳، ۱۳۸۹.
- ۷- فیومی، احمد بن محمد، *مصباح المنیر غریب الشرح الکبیر الرافعی*، [بی‌جا]: مؤسسه تحقیقات و نشر معارف اهل بیت ، [بی‌تا].
- ۸- قائمی، علی، *حیات زن در اندیشه اسلامی*، تهران: امیری، ۱۳۶۳.
- ۹- مجلسی، محمد باقر، *بحار الانوار*، بیروت: مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳ ق.
- ۱۰- مستشاری، علیرضا، *هفت سین حجاب*، قم: معارف، ۱۳۹۰.
- ۱۱- مطهری، مرتضی، *مسئله حجاب*، تهران: صدرا، ۱۳۵۸.
- ۱۲- _____، *نظام حقوق زن در اسلام*، تهران: صدرا، ۱۳۷۴.
- ۱۳- _____، *مجموعه آثار*، تهران: صدرا، ۱۳۷۹.